

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до Земельного кодексу України
та деяких законодавчих актів України щодо оформлення прав на землю
під об'єктами енергетики
(реєстр. № 6255 від 28 березня 2017 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 28 лютого 2018 року (протокол № 67) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо оформлення прав на землю під об'єктами енергетики (реєстр. № 6255 від 28 березня 2017 року), поданий народними депутатами України Підлісецьким Л.Т., Мірошніченком І.В. та Кулінічем О.І. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою оптимізації процедури оформлення прав на землю під об'єктами енергетики.

Для досягнення мети авторами пропонується внести зміни до Земельного, Цивільного та Лісового кодексів України, а також законів України «Про Державний земельний кадастр», «Про землі енергетики та правовий режим соціальних зон енергетичних об'єктів», «Про землеустрій», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про оцінку земель» і «Про регулювання містобудівної діяльності».

Запропонованими змінами передбачається:

- право земельного сервіту має поширюватись на всю спеціальну зону об'єкта енергетики у випадку оформлення прав користування землею на праві сервітуту для розміщення об'єкта міждержавної та магістральної електричної мережі;

- порядок встановлення за рішенням суду земельного сервітуту для розміщення об'єкта енергетики у тих випадках, коли власник земельної ділянки заперечує проти його встановлення з наданням права ініціювати встановлення земельного сервітуту як підприємству енергетики, так і власнику земельної ділянки;

- правило, за яким розмір плати за встановлення земельного сервітуту для будівництва та експлуатації об'єкта міждержавної та магістральної електричної мережі, а також у межах території спеціальних зон об'єкта міждержавної та магістральної електричної мережі має дорівнювати різниці між ринковою вартістю земельної ділянки до і після встановлення такого сервітуту і визначатись шляхом проведення експертної грошової оцінки;

- можливість встановлювати земельні сервітути щодо сформованих земельних ділянок, відомості про які не внесено до Державного земельного кадастру, без державної реєстрації таких земельних ділянок (із наступним перенесенням відомостей про встановлені сервітути до поземельних книг, відкритих на зареєстровані земельні ділянки);

- правило, за яким право земельного сервітуту, встановлене для розміщення об'єкта енергетики, зберігається також у разі переходу права власності (права господарського відання чи оперативного управління) на об'єкт енергетики до іншої особи;

- скасування ведення обліку земель енергетики у земельно-кадастрових книгах, які ведуться підприємствами енергетики.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Основному Законі України визначається, що Україна є демократичною, соціальною, правовою державою (стаття 1), держава відповідає перед людиною за свою діяльність, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3), в Україні визнається і діє принцип верховенства права, Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша і друга статті 8), органи державної влади, у тому числі й Верховна Рада України та її комітети, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 6, частина друга статті 19, стаття 85, частина перша статті 89).

Загальна спрямованість Законопроекту узгоджується з положеннями частини другої статті 13, частини першої статті 14 та частини третьої статті 41 Конституції України, згідно з якими кожен має право користуватися природними об'єктами права власності Українського народу, у тому числі й землею, відповідно до закону. Громадяни та юридичні особи для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності, зокрема землею як основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, відповідно до закону. Крім того, зміст Законопроекту враховує норму частини першої статті 13 Основного Закону України, що від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України.

Держава в особі органів державної влади та органів місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією, уповноважена здійснювати права власника від імені Українського народу щодо землі та встановлювати вимоги до осіб, які претендують на її отримання в користування, які є достатніми та необхідними для її ефективного та раціонального використання. Окрім того, держава на виконання вимог частини другої статті 41 Основного Закону України визначає правовий режим власності, зокрема порядок користування нею, щодо об'єктів права власності Українського народу, у тому числі й землі.

Враховуючи викладене, заслуговує на увагу позиція Конституційного Суду України (абзац перший пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 29 вересня 2009 року № 22-рп/2009 (справа про відчуження майна державних вугледобувних підприємств)), згідно з якою власність є матеріальною основою суспільного розвитку, а питання володіння, користування і розпорядження нею – ключовими у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

У зв'язку з цим Конституційний Суд України на основі аналізу положень статті 13, частини другої статті 14 та пункту 7 частини першої статті 92 Основного Закону України дійшов висновку, що відповідно до Конституції України правовий режим власності, порядок і умови набуття та припинення права власності, а також права володіння, користування та розпорядження майном (землею) визначаються виключно законом (абзац третій підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008 (справа про земельні аукціони), абзац другий пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 13 грудня 2000 року № 14-рп/2000 (справа про визначення способу малої приватизації), абзац другий підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007 (справа щодо кредиторів підприємств комунальної форми власності), абзац другий пункту 6 мотивувальної частини Рішення від 23 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками), абзац третій підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 10 червня 2003 року № 11-рп/2003 (справа про мораторій на примусову реалізацію майна)).

Водночас Конституційний Суд України у підпункті 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 (справа про електроенергетику) зазначив, що за Основним Законом України держава рівним чином захищає усі форми власності, а кожна з них може мати свої особливості, пов'язані із законодавчо визначеними умовами та підставами виникнення або припинення права власності. У той же час необхідно відзначити, що правовий статус суб'єктів права різних форм власності ґрунтуються на єдиних конституційних принципах.

Необхідно також зауважити, що абзац другий підпункту 2 пункту 1 розділу I та абзац другий пункту 2 розділу I Законопроекту (у разі зміни власника лінії електропередачі, зв'язку, трубопроводу, інших лінійних комунікацій, для розміщення, будівництва, експлуатації, обслуговування,

реконструкції, модернізації, ремонту, перевлаштування якого встановлений земельний сервітут, такий сервітут переходить до нового власника відповідного об'єкта) суперечить правовій природі «земельного сервітуту» як територіально та функціонально визначеного обтяження однієї земельної ділянки правом обмеженого часткового використання її благ чи вигод володільцем іншої земельної ділянки, яка позбавлена таких благ та вигод, задля ефективного та раціонального використання останньої. Адже земельний сервітут не може бути відокремлений від земельної ділянки, до якої має відношення. Зміна власника земельної ділянки зумовлює збереження земельного сервітуту для даної ділянки, а не для особи. Тобто суб'єктом сервітутних правовідносин стає новий власник земельної ділянки замість колишнього власника, який перестає бути суб'єктом сервітутних правовідносин.

Відповідно до пунктів 1, 5, 7 і 12 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; засади використання природних ресурсів, організації та експлуатації енергосистем; правовий режим власності; організація і діяльність органів виконавчої влади.

Беручи до уваги викладене та враховуючи норми статті 75, пункту 3 частини першої статті 85 Основного Закону України, згідно з якими Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів, законодавча ініціатива є предметом правового регулювання закону та узгоджується з Конституцією України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо оформлення прав на землю під об'єктами енергетики (реєстр. № 6255 від 28 березня 2017 року), поданий народними депутатами України Підлісецьким Л.Т., Мірошніченком І.В. та Кулінічем О.І., не суперечить нормам Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ